

Liperin vesiosuuskuntien ja -yhtymien yhdistämiselvitys ja ehdot kunnan vesihuoltolaitokseen liittymiseksi

Elinympäristölautakunta 04.04.2023 § 66

Kunnanhallitus on elinympäristölautakunnan esityksestä 18.11.2019 §232 päättänyt, että kunta ryhtyy laatimaan sopimusehtoja vesiosuuskuntien liittämiseksi kunnan vesihuoltolaitokseen. Asia nousi esille erään vesiosuuskunnan esityksestä osuuskunnan toiminnan siirtämisestä Liperin kunnan vesihuoltolaitoksen hoidettavaksi. Elinympäristöpalveluissa tapahtuneiden henkilövaihdosten takia selvitystyön käynnistäminen viivästyi. Helmikuussa 2022 tuli kuntaan esitys myös toisen vesiosuuskunnan taholta vesiosuuskunnan kunnallistamisesta. Esitys on ollut elinympäristölautakunnan käsittelyssä 12.04.2022 § 77 ja kunnanhallituksen päätettävänä 25.04.2022 § 83.

Vesihuoltolain mukaan vastuu vesihuollosta jakaantuu seuraavasti: kunta vastaa vesihuollon yleisestä kehittämisestä ja järjestämisestä alueellaan, vesihuoltolaitos huolehtii vesihuoltopalveluista kunnan sille hyväksymällä toiminta-alueella ja kiinteistön omistaja tai haltija vastaa kiinteistön vesihuollosta.

Selvitystä lähdettiin laatimaan vuonna 2015 laaditun selvityksen (Vesiosuuskuntien ja -yhtymien toimintojen kehittäminen) pohjalta yhteistyössä Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen kanssa. Konsulttina jatkoi aikaisemman selvityksen laatinut Ramboll Finland Oy. Selvitystyön tarkoituksena oli selvittää millä edellytyksillä kunnan vesihuoltolaitos on kykenevä vastaanottamaan mahdollisia liittyjiä ja millä edellytyksillä vesiosuuskunta tai -yhtymä voisi liittyä kunnan vesihuoltolaitokseen, mikäli halukkuutta löytyy. Halukkuutta selvitykseen osallistumiselle kyseltiin vesiosuuskunnilta ja -yhtymiltä huhtikuussa 2022 ja halukkuutensa osallistumiselle ilmoitti 23 vesiosuuskuntaa tai -yhtymää.

Selvitystyö käynnistyi keväällä 2022 ja työn aikana (15.9.2022) järjestettiin vesiosuuskunnille ja -yhtymille esittelytilaisuus. Selvitystyö valmistui pääosin vuoden 2022 loppuun mennessä. Pääpainona selvityksessä on ollut vesiosuuskuntien ja -yhtymien yhdistäminen Liperin kunnan vesihuoltolaitokseen. Selvitystyö koostui osuuskuntien ja -yhtymien nykytilan kuvauksesta, yhdistämisestä eri vaihtoehtoin ja yhdistämisen vaikutuksista Liperin vesihuoltolaitokseen. Työssä arvioitiin myös vesiosuuskuntien ja -yhtymien tulevien saneerausinvestointien taso pidemmällä aikavälillä sekä tämän myötä esille tulevat maksujen korotustarpeet.

Lähtökohtana selvityksessä on ollut myös se, että yhdistyminen ei saa vaikuttaa Liperin vesihuoltolaitoksen nykyisten asiakkaiden maksuihin tai aiheuttaa lisäkustannuksia kunnalle.

Selvitystyössä ei ole ratkaistu vielä kaikkia yhdistymisprosessin aikana huomioitavia seikkoja, vaan ne tarkennetaan yhdistymisprosessin aikana. Yhdistyville vesiosuuskunnille ja -yhtymille on hyvä perustaa omia perusmaksualueita, jotka sidotaan kertoimella nykyisiin perusmaksuihin. Perusmaksualuejako ja kertoimien määrittely tarvitsee vielä tarkemman tarkastelun. Tämän lisäksi perusmaksut ovat olleet kunnan vesihuoltolaitoksen käytössä vasta muutaman vuoden ja määrätymisperusteita on pakko muuttuvassa tilanteessa tarkastella vielä laajemmin. Yhdistymistä hakevan tahon on hyvä ennakkoon huomioida, että osuuskunnan liittyjien liittymiskohta (=vastuualueen raja) tulee muuttumaan nykyisestä. Tähän on saatava osakkaan suostumus prosessin aikana. Sama tulee olemaan tilanne kiinteistöpumppaamojen luovutuksen osalta.

Muita yhdistymisprosessien yhteydessä huomioitavia seikkoja liitteenä olevien yhdistymisedellytysten ja -ehtojen lisäksi ovat mm. luovutettavana olevan omaisuuden arvonmääritys kauppakirjaa varten (ei sisältynyt selvitystyöhön), rakentamiseen saatujen avustusten huomioiminen yhdistymistilanteissa sekä ennakkoratkaisun hakeminen verottajalta. Työt vastaanottavalle laitokselle aiheuttavat edellä mainittujen lisäksi mm. luovutettavan verkoston ja karttamateriaalin läpikäynti ja tarkastaminen luovuttajan kanssa, vesihuoltoilmoitusten (karttaliitteet) laatiminen sopimusten liitteeksi, liittymissopimusten laatiminen ja päivittäminen kunnan järjestelmään sekä lukitus- ja valvomojärjestelmän päivittäminen ja käyttöönotto.

Selvityksen osalta pidettiin ennen hallinnollisia käsittelyjä iltakoulu elinympäristölautakunnan ja kunnanhallituksen jäsenille 14.3.2023. Mahdollisia yhdistymisprosessien käynnistymisiä rajoittaa vesihuoltolaitoksen puolella kuluvan ja osittain myös vuoden 2024 puolella vesihuoltolaitoksen henkilöstömuutokset ja resurssit. Yhdistymisprosessi voi kestää kaikkine selvityksineen, sopimusasioineen yms. hyvinkin lähes vuoden. Vesihuoltolaitoksen henkilöresurssit eivät tällä hetkellä mahdollista isomman vesiosuuskunnan tai -yhtymän yhdistämistä kunnan vesihuoltolaitokseen ilman että se vaikuttaisi muuhun toimintaan. Liperin vesihuoltoa tulee kuluvana vuonna työllistämään huomattavasti myös kesän 2023 jälkeen käynnistyvä asiakastietojärjestelmän päivitys, uuden vedenottamon rakentaminen Ylämyllylle sekä korjausvelkaselvityksen jatkotoimet.

Mahdollisen yhdistymisprosessin edellytykset ja ehdot, mitkä koskevat kaikkia Liperin alueen vesiosuuskuntia ja -yhtymiä, ovat tämän päätöspykälän liitteenä. Lisäksi liitteenä on varsinainen selvitys, mutta

oheismateriaalina kokouksessa esitellään laitosten talousennusteet sekä vesiosuuskuntien ja -yhtymien sijoittuminen.

Vaikutusten arviointi	Selvitystyöllä on pyritty luomaan lähtökohdat sille, että jatkossakin haja-asutusalueen asukkailla on käytössä laadukas vesihuolto. Samalla on kuitenkin otettava huomioon, että kunnan ja kunnan vesihuoltolaitoksen voimavarat palvelun tason ylläpitämiseksi sekä varautumiselle ovat riittävät, eivätkä mahdolliset yhdistymiset vaikuta nykyisten asiakkaiden maksuihin.
Valmistelija	Tekninen johtaja
Esittelijä	Tekninen johtaja
Päätösehdotus	<p>Elinympäristölautakunta esittää kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle hyväksyttäväksi laaditun yhdistymisselvityksen osalta seuraavat periaatteet:</p> <ol style="list-style-type: none">1. hyväksyy Ramboll Finland Oy:n laatiman selvityksen Liperin vesiosuuskuntien ja -yhtymien yhdistymisselvitys 2022.2. hyväksyy liitteen Vesiosuuskuntien ja -yhtymien yhdistymisen edellytykset ja ehdot Liperin kunnan vesihuoltolaitokseen liittymiseksi 1.1.2024 alkaen, jonka jälkeen otetaan vastaan yhdistymishakemuksia.3. mahdollisia yhdistymisprosessiin johtavia hankkeita vesiosuuskuntien tai -yhtymien koko huomioiden voi olla vuositasonäkökulmasta käynnissä maksimissaan 2 kpl.
Päätös	<p>Heikki Piironen poistui pykälän käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi (syy: intressijäävi)</p> <p>Pöytäkirjantarkastajaksi pykälän ajaksi valittiin Tiina Savolainen.</p> <p>Keskustelun kuluessa puheenjohtaja Asmo Varis esitti teknisen johtajan esityksestä poiketen, että esitys palautetaan jatkovalmisteluun. Tiina Savolainen kannatti Asmo Variksen esitystä. Asmo Variksen esitystä kannatettiin yksimielisesti.</p> <p>Esitys palautettiin jatkovalmisteluun.</p>
Ote	Kunnanhallitus // Valtuusto // Selvitykseen osallistuneet vesiosuuskunnat- ja yhtymät
Toimeenpano	Vesihuoltolaitos
Tiedoksi	Elinympäristöpalvelut
Lisätietoja	Tekninen johtaja p. 050 467 3533 Vesihuoltopäällikkö p. 0400 279 991

Elinympäristölautakunta 06.06.2023 § 86

Elinympäristölautakunta palautti asian edellisessä käsittelyssään 4.4.2023 jatkovalmisteluun lisäselvitysten ja liittymisehtojen tarkennusten vuoksi. Kokouksessa myös päätettiin, että kutsutaan Liperin alueella toimivat vesiosuuskunnat- ja yhtymät infotilaisuuteen keskustelemaan liittymisehdoista kuntaan ja mahdollisista muista toimenpiteistä, kuinka vesiosuuskuntien- ja yhtymien toimintaa voidaan jatkossa toteuttaa. Tilaisuus pidettiin 25.4.2023 ja tilaisuudessa oli paljon väkeä edustettuina eri osuuskunnista- ja toimijoista.

Keskusteluissa nousi esille mahdollinen isännöintimalli, johon mahdollisesti olisi liperiläinen toimija lähdössä perustamaan yritystä ja tällä keinoin vesiosuuskunnille- ja yhtymille saataisiin ammattimainen toiminta turvaamaan vesihuoltoa haja-asutusalueilla. Tämä mahdollistaisi myös vesiosuuskuntien- ja yhtymien pysymisen itsenäisenä ja voisi alentaa kynnystä osakkailla lähteä hallitukseen, kun ei tarvitse varsinaista toimintaa osata esimerkiksi pumppujen huolloista. Tämänkaltaisia yrityksiä ei valtakunnallisellakaan tasolla ole montaa, mutta tätä mallia esiteltiin infotilaisuudessa ja keskusteluita on sen jälkeen myös käyty, olisiko tällaista toimintaa mahdollista perustaa. Vertailukohtana samankaltaiseen isännöintiin toimii yksityisteiden palveluntarjoajat, kun sillä puolella on myös ollut samankaltaisia haasteita, että toimijoita tiekuntiin on ollut haastavaa löytää väestön ikääntyessä.

Suurin haaste edellä olevassa on se, että Liperin alueellakin toimii noin 40 eri osuuskuntaa- ja yhtymää ja näiden aineistot ovat hyvin eri tavalla olemassa ja laskutukset yms. asiat toimivat erillisesti. Toisissa vesiosuuskunnissa toiminta voi olla hyvinkin ammattimaista, mutta joissakin se voi olla se minimitaso millä toimintaa edes pyörii. Isännöinnin kannalta vesiosuuskuntien aineistot täytyisi saada digitaaliseen muotoon ja laskutus toimimaan hyvin samankaltaisesti, jotta isännöinti palvelumalliltaan olisi mahdollista. Samassa hetkessä yhteistyötä olisi hyvä tehdä kunnan ja ELY-keskuksen kanssa, että aineistot saadaan yhtenäiseen muotoon ja tämä taas helpottaisi prosessia joko palvelunostamisen kannalta, osuuskuntien- ja yhtymien keskinäisiin liittymisiin tai viime kädessä selvityksen käynnistämiseen kunnan vesihuoltolaitoksen kanssa.

Ennen mahdolliseen liittymisprosessiin lähtöä kunnan vesihuoltolaitokseen vesiosuuskunnan- tai yhtymän tulisivat selvittää mahdollisuus siihen, että joltakin alan toimijalta ostettaisiin osuuskunnan isännöintiin palvelu. Mikäli tämä ensimmäinen vaihtoehto ei ole mahdollinen selvityksen jälkeenkään, niin sen jälkeen tulisi

selvittää mahdollisuutta liittyä toiseen vesiosuuskuntaan- tai yhtymään, mikäli se toiminta-alueellisesti on mahdollista. Mikäli edellä kuvatut vaihtoehdot vesiosuuskunnan- tai yhtymän toiminnan turvaamiseen eivät ole mahdollisia, niin tällöin voidaan käynnistää osuuskunnan- tai yhtymän kanssa liittymiselvitys kunnan vesihuoltolaitokseen yhdistymisen edellytysten ja ehtojen mukaisesti.

Vaikutusten arviointi	Samat kuin 4.4.2023 päätöksessä
Valmistelija	Vesihuoltopäällikkö
Esittelijä	Tekninen johtaja
Muutettu päätösehdotus	<p>Elinympäristölautakunta esittää kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle hyväksyttäväksi laaditun yhdistymiselvityksen osalta seuraavat periaatteet:</p> <ol style="list-style-type: none">1. hyväksyy Ramboll Finland Oy:n laatiman selvityksen Liperin vesiosuuskuntien ja -yhtymien yhdistymiselvitys 2022.2. hyväksyy liitteen Vesiosuuskuntien ja -yhtymien yhdistymisen edellytykset ja ehdot Liperin kunnan vesihuoltolaitokseen liittymiseksi 1.1.2024 alkaen.3. mahdollisia yhdistymisprosessiin johtavia hankkeita vesiosuuskuntien tai -yhtymien koko huomioiden voi olla vuositasolla käynnissä maksimissaan 2 kpl.
Päätös	<p>Heikki Piironen poistui pykälän käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi (syy: intressijäävi)</p> <p>Hyväksyttiin muutettu päätösehdotus.</p>
Ote	Kunnanhallitus // Valtuusto // Selvitykseen osallistuneet vesiosuuskunnat- ja yhtymät
Toimeenpano	Elinympäristöpalvelut
Tiedoksi	Vesihuoltolaitos
Lisätietoja	Tekninen johtaja p. 050 467 3533 Vesihuoltopäällikkö p. 0400 279 991

Kunnanhallitus 22.04.2024 § 85

49/14.05.00.00/2023

Elinympäristölautakunnan esittämiä liittymisehtoja on tarkennettu taloudellisten ehtojen osalta ja lisätty omaksi kohdaksi hakemusten hyväksymiskäsittely. Vesiosuuskunnat ovat toiminnallisesti ja taloudellisesti erilaisia, eikä yleisillä liittymisehdoilla pystytä huomioimaan vesiosuuskuntien erityispiirteitä. Käytännössä useita asioita jää selvitettäväksi ja ratkaistavaksi liittymisprosessin yhteydessä.

Elinympäristölautakunnan esittelytekstissä 4.4.2023 on kuvattu tarkemmin asioita, joita yhdistymisselvityksessä ei ole selvitetty.

Kunnan vesihuollossa uusi asiakasjärjestelmä on otettu käyttöön ja syksyllä 2023 esillä ollut hankehaku isännöintimalliin liittyen on ratkennut. Vesihuoltolaitos on myös saanut täyttöluvan vesihuoltomestarille. Vesihuoltolaitoksella on näin ollen valmius aloittaa vesiosuuskuntien yhdistymisprosesseja. Resurssit huomioiden elinympäristölautakunnan esittämä käynnissä olevien yhdistymisprosessien maksimimäärä on silti perusteltu.

Yhdistymisehtojen taloudellisia ehtoja on tarkennettu siten, etteivät vesiosuuskuntien mahdolliset liittymiset voi aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia vesihuoltolaitoksen nykyisille asiakkaille tai kunnalle. Tämä on ollut tavoiteena alusta alkaen, mutta esitetyissä ehdoissa ainoa taloudellinen vaatimus oli, ettei vesiosuuskunnalla ole lainaa. Yhdistymisselvityksessä on tarkasteltu vesiosuuskuntien maksujen tason riittävyttä vuoteen 2036 ilman verkostojen saneerauksen kustannuksia. Selvityksen mukaan tarkastelluista osuuskunnista yhtä osuuskuntaa lukuun ottamatta vesimaksuja olisi tarpeen korottaa ilman verkostojen saneeraustakin.

Taloudellista rasiitetta tulee tarkastella niiden kirjanpidollisten määräysten mukaisesti, joita kunnan vesihuoltolaitos toiminnassaan noudattaa. Tarvittaessa vesiosuuskunnalle voidaan määrittää perusmaksualue, jolla perusmaksu on korkeampi kuin vesilaitoksen taksa. Tämä koskee tilanteita, joissa vesiosuuskunnan alueella ei saada kerättyä vesihuoltolaitoksen mukaisilla taksoilla vesiosuuskunnan alueen kustannuksia vastaavia maksuja. Perusmaksua lukuun ottamatta kaikki taksat ovat liittymisen jälkeen samat kuin kulloinkin voimassa olevat vesihuoltolaitoksen taksat.

Yhdistymisselvityksen ulkopuolelle jääneiden asioiden selvittämiseksi yksittäisten liittymisprosessien ajaksi on todennäköisesti hankittava asiantuntijapalveluita etenkin niiltä osin, kun liittyvälle vesiosuuskunnalle tulee määrittää oma perusmaksualue.

Esittelijä

Kunnanjohtaja

Päätösehdotus

Kunnanhallitus esittää edelleen valtuustolle hyväksyttäväksi laaditun yhdistymisselvityksen osalta seuraavat periaatteet:

1. hyväksytään Ramboll Finland Oy:n laatima selvitys Liperin vesiosuuskuntien ja -yhtymien yhdistymisselvitys 2022.
2. hyväksytään liite Vesiosuuskuntien ja -yhtymien yhdistymisen edellytykset ja ehdot Liperin kunnan vesihuoltolaitokseen liittymiseksi 1.5.2024 alkaen.

3. mahdollisia yhdistymisprosessiin johtavia hankkeita vesiosuuskuntien tai -yhtymien koko huomioiden voi olla vuositasolla käynnissä maksimissaan 2 kpl.

Mauri Tolvanen poistui esteellisenä asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi (syy: intressijäävi).

Päätös

Hyväksyttiin päätösehdotus.

Ote

Valtuusto / Selvitykseen osallistuneet vesiosuuskunnat- ja yhtymät

Toimeenpano

Elinympäristöpalvelut

Tiedoksi

Vesihuoltolaitos

Lisätietoja

Tekninen johtaja p. 050 467 3533

Vesihuoltopäällikkö p. 0400 279 991